

TOČNOST MJERENJA - SMANJENJE SLUČAJNIH I SUSTAVNIH POGREŠAKA

Zadatak i upute za izvođenje vježbe...

1. Prema priloženoj shemi 1 spojiti otpornike i odgovarajuće instrumente, priključiti ih na izvor istosmjernog reguliranog napona.
2. Regulačkim transformatorom podesiti napon izvora $U_1 = \_ \text{ V}$; $U_2 = \_ \text{ V}$; $U_3 = \_ \text{ V}$; $U_4 = \_ \text{ V}$ i za svaki zadani otpornik R_{zadano} očitati vrijednost struje I (A), te prema Ohmovom zakonu izračunati vrijednost otpora R_x .
3. Za R_{xp} izmjeriti otpor otpornika R_{zadano} instrumentom visokog razreda točnosti.
4. Sve izmjerene i izračunate vrijednosti unijeti u tablicu 1.
5. Izračunati aritmetičku sredinu izračunatih vrijednosti otpora R_{x1} , R_{x2} , R_{x3} i R_{x4} za sve zadane otpornike.
6. Na osnovi izmjerenih i izračunatih vrijednosti izračunati postotnu pogrešku i izvesti odgovarajući zaključak.

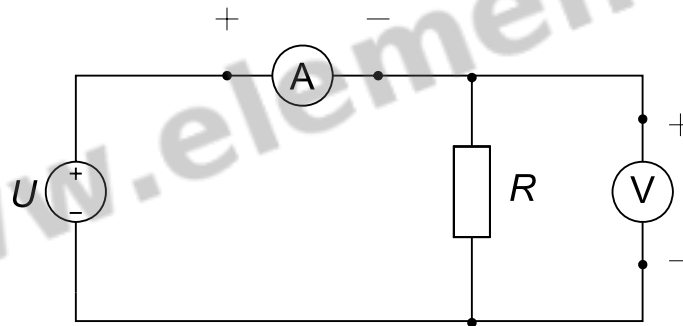
NAZNAČENA VRIJEDNOST OTPORA	$U_1 = \_ \text{ V}$		$U_2 = \_ \text{ V}$		$U_3 = \_ \text{ V}$		$U_4 = \_ \text{ V}$		PROSJEČNA VRIJEDNOST OTPORA	PRAVA VRIJEDNOST OTPORA	RELATIVNA POGREŠKA
R_{zadano} (Ω)	I_1 (A)	R_{x1} (Ω)	I_2 (A)	R_{x1} (Ω)	I_3 (A)	R_{x1} (Ω)	I_4 (A)	R_{x1} (Ω)	R_x (Ω)	R_{xp} (Ω)	p (%)

Tablica 1. Točnost mjerenja

OZNAKE:

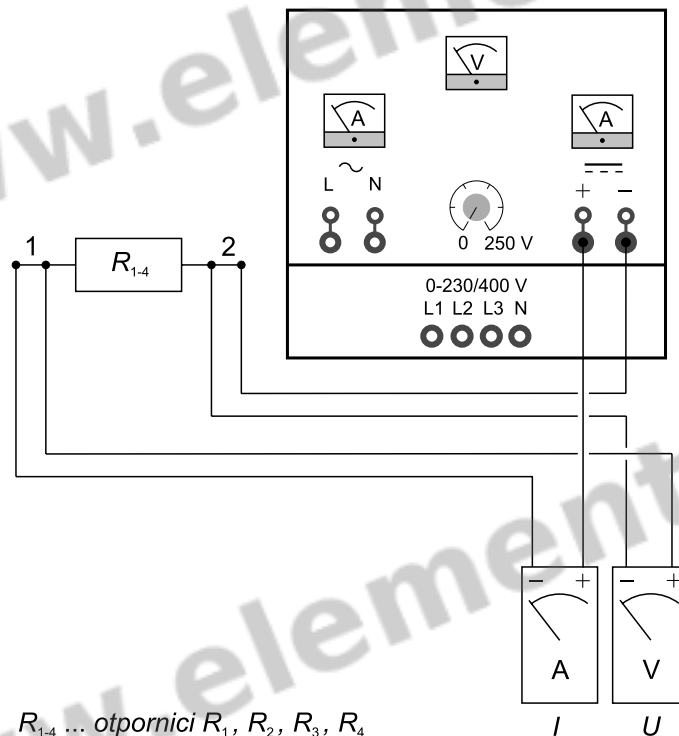
- Fizikalne veličine koje je potrebno izmjeriti
- Fizikalne veličine koje je potrebno izračunati

TOČNOST MJERENJA - SMANJENJE SLUČAJNIH I SUSTAVNIH POGREŠAKA

Shema 1. Točnost mjerenja

TOČNOST MJERENJA
Izvori $\sim$ i $---$ struje 230 / 400 V

$R_{1,4}$ ... otpornici R_1, R_2, R_3, R_4
V ..... voltmetar, analogni
A ..... ampermetar, analogni

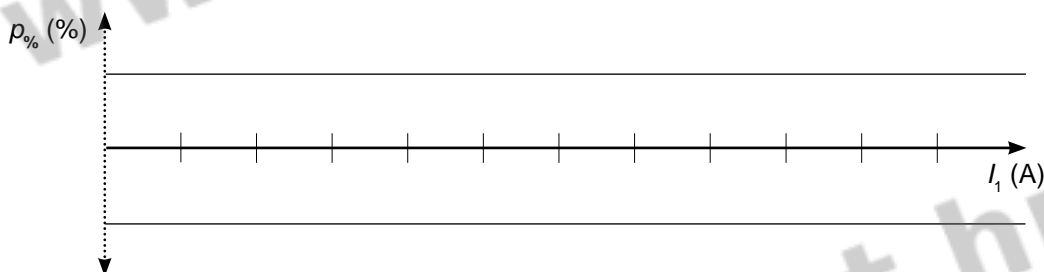
UMJERAVANJE AMPERMETRA I VOLTMETRA

Zadatak i upute za izvođenje vježbe...

1. Umjeriti zadani ampermetar (A_1) pomoću preciznog ampermetra (A) visokog razreda točnosti i prikladnog djeljitelja napona s kontinuiranom regulacijom. Priključak izvesti prema shemi spoja 1, uz napon napajanja $U = \text{---} \text{V}$.
2. Mjerene vrijednosti za ampermetar upisati u tablicu 1.
3. Umjeriti zadani voltmetar (V_1) pomoću voltmetra (V) visokog razreda točnosti i prikladnog djeljitelja napona s kontinuiranom regulacijom. Priključak izvesti prema shemi 2, uz napon napajanja $U = \text{---} \text{V}$.
4. Mjerene vrijednosti za voltmetar upisati u tablicu 2.
5. Na temelju mjerenih vrijednosti za oba instrumenta izračunati apsolutnu (Δ_{aps}) i relativnu (%) pogrešku.
6. Nacrtati krivulje pogrešaka obaju instrumenata.
7. Izračunati razrede točnosti umjeravanih instrumenata na promatranom mjernom opsegu kod najveće apsolutne pogreške.

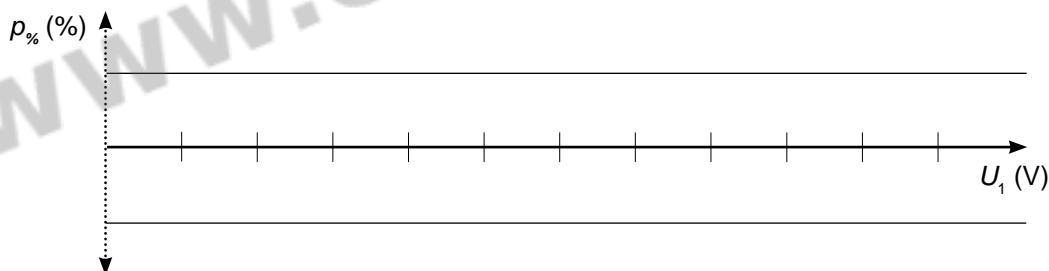
Crtanje krivulje pogreške ampermetra na mjernom opsegu $\text{---} \text{A}$:

mjerilo: 1 mm = $\text{---} \text{A}$
1 mm = $\text{---} \%$

Crtanje krivulje pogreške voltmetra na mjernom opsegu $\text{---} \text{V}$:

mjerilo: 1 mm = $\text{---} \text{V}$
1 mm = $\text{---} \%$

UMJERAVANJE AMPERMETRA I VOLTMETRA

REDNI BROJ MJERENJA	JAKOST STRUJE NA LJESTVICI INSTRUMENTA KOJIM SE UMJERAVA		JAKOST STRUJE NA LJESTVICI INSTRUMENTA KOJEG SE UMJERAVA		APSOLUTNA POGREŠKA	RELATIVNA POGREŠKA	RAZRED TOČNOSTI r_{70}
	I (A)		I_1 (A)				
	0→max	max→0	0→max	max→0			
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							
11.							
12.							
13.							

$$\Delta a_{ps} = \text{umjeravano} - \text{stvarno} \quad (1)$$

$$p_{\%} = \frac{\Delta a_{ps}}{\text{stvarno}} \cdot 100\% \quad (2)$$

$$r.t. = \frac{|\Delta a_{ps_{\max}}|}{MO} \cdot 100 \quad (3)$$

OZNAKE:

- Fizikalne veličine koje je potrebno izmjeriti
- Fizikalne veličine koje je potrebno izračunati

Tablica 1. Umjeravanje ampermetra

REDNI BROJ MJERENJA	VELIČINA NAPONA NA LJESTVICI INSTRUMENTA KOJIM SE UMJERAVA		VELIČINA NAPONA NA LJESTVICI INSTRUMENTA KOJEG SE UMJERAVA		APSOLUTNA POGREŠKA	RELATIVNA POGREŠKA	RAZRED TOČNOSTI r_{70}
	U (V)		U_1 (V)				
	0→max	max→0	0→max	max→0			
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							
11.							
12.							
13.							

$$\Delta a_{ps} = \text{umjeravano} - \text{stvarno} \quad (1)$$

$$p_{\%} = \frac{\Delta a_{ps}}{\text{stvarno}} \cdot 100\% \quad (2)$$

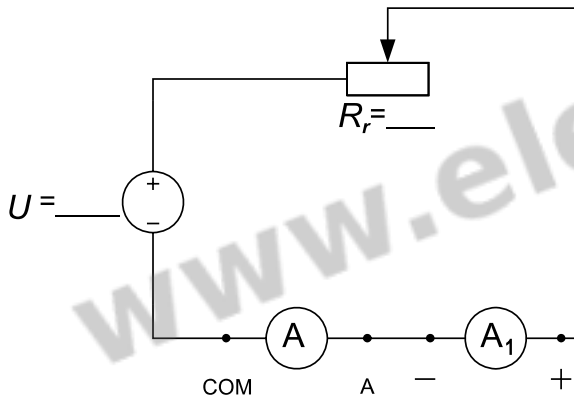
$$r.t. = \frac{|\Delta a_{ps_{\max}}|}{MO} \cdot 100 \quad (3)$$

OZNAKE:

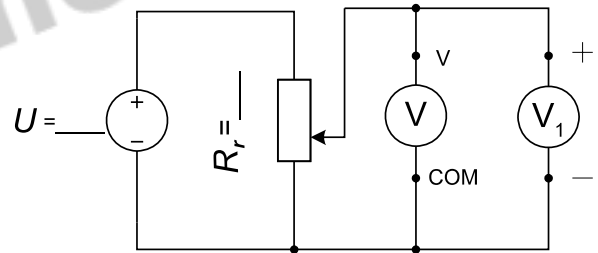
- Fizikalne veličine koje je potrebno izmjeriti
- Fizikalne veličine koje je potrebno izračunati

Tablica 2. Umjeravanje voltmetra

UMJERAVANJE AMPERMETRA I VOLTMETRA

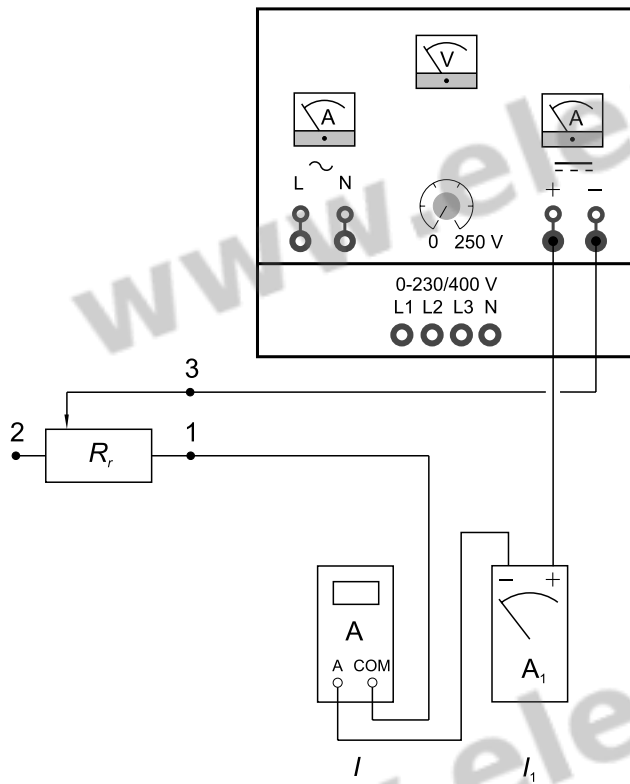

Shema 1. Umjeravanje ampermetra

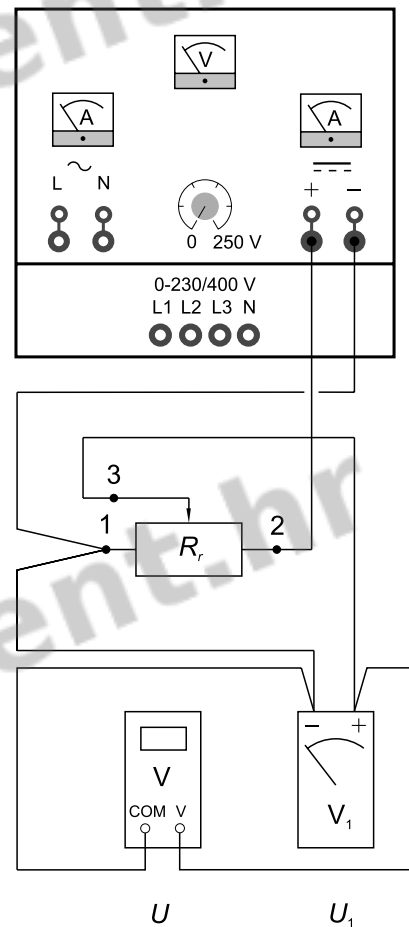
Shema 2. Umjeravanje voltmetra

UMJERAVANJE AMPERMETRA
Izvori $\sim$ i $\equiv$ struje 230 / 400 V

R_r .... klizni otpornik $10\Omega / 5A$
A .... digitalni ampermetar $\equiv$
 A_1 .... analogni ampermetar $\equiv$

UMJERAVANJE VOLTMETRA
Izvori $\sim$ i $\equiv$ struje 230 / 400 V

R_r .... klizni otpornik $1000\Omega / 0.5A$
V .... digitalni voltmetar $\equiv$
 V_1 .... analogni voltmetar $\equiv$

PROŠIRENJE STRUJNOG I NAPONSKOG MJERNOG OPSEGA GALVANOMETRA

Zadatak i upute za izvođenje vježbe...

1. Prema shemi 1 spojiti galvanometar na istosmjerni izvor električne energije, izmjeriti struju I_g kod punog otklona kazaljke galvanometra te upisati u tablicu 1.
2. Prema shemi 2 spojiti galvanometar na istosmjerni izvor električne energije, izmjeriti napon U_g kod punog otklona kazaljke galvanometra te upisati u tablicu 1.
3. Na temelju izmjerenih vrijednosti struje I_g i napona U_g izračunati vlastiti otpor (unutarnji otpor) galvanometra R_g te upisati u tablicu 1.
4. Na temelju izračunatih vrijednosti vlastitog otpora R_g i izmjerenog mjernog opsega galvanometra - ampermetra I_g izračunati paralelne otpore R_s za proširenje strujnog mjernog opsega (MO) galvanometra na 1 A; 5 A; 15 A i 25 A, te upisati u tablicu 2.
5. Na temelju izračunatih vrijednosti vlastitog otpora R_g i izmjerenog mjernog opsega galvanometra - voltmetra U_g izračunati predotpore R_p za proširenje naponskog mjernog opsega (MO) galvanometra na 1 V; 5 V; 150 V i 250 V, te upisati u tablicu 3.
6. Izračunati MO galvanometra na 1 V; 5 V; 150 V i 250 V, te upisati u tablicu 3.
7. Opisati postupak mjerenja te upotrijebljene instrumente. Na osnovi dobivenih rezultata i svojih zapažanja napisati zaključak.

STRUJA GALVANOMETRA	NAPON GALVANOMETRA	UNUTARNJI OTPOR GALVANOMETRA
I_g (A)	U_g (V)	R_g (Ω)

Tablica 1. Unutarnji otpor galvanometra

OZNAKE:

- Fizikalne veličine koje je potrebno izmjeriti
 Fizikalne veličine koje je potrebno izračunati

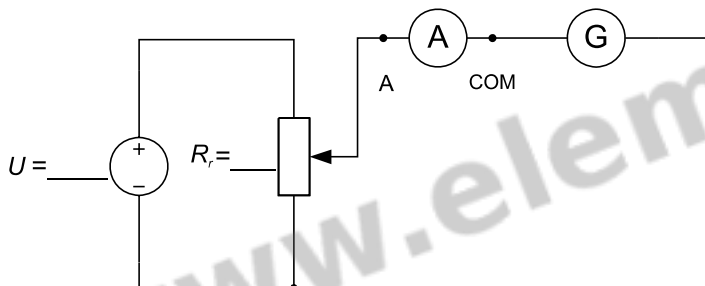
PROŠIRENJE STRUJNOG MJERNOG OPSEGA GALVANOMETRA (MO) NA:				
MJERNI OPSEG	__ A	__ A	__ A	__ A
PARALELNI OTPOR R_s (Ω)				

Tablica 2. Proširenje strujnog mjernog opsega galvanometra

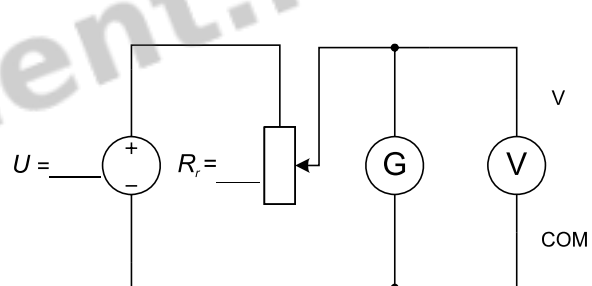
PROŠIRENJE NAPONSKOG MJERNOG OPSEGA GALVANOMETRA (MO) NA:				
MJERNI OPSEG	__ V	__ V	__ V	__ V
PREDOTPOR R_p (Ω)				

Tablica 3. Proširenje naponskog mjernog opsega galvanometra

PROŠIRENJE STRUJNOG I NAPONSKOG MJERNOG OPSEGA GALVANOMETRA

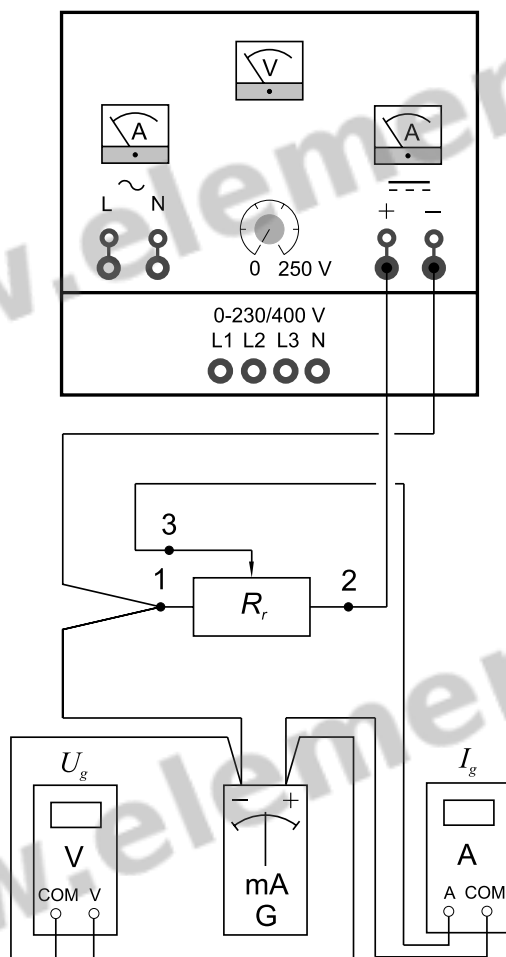

Shema 1. Određivanje struje galvanometra kod punog otklona kazaljke

Shema 2. Određivanje napona galvanometra kod punog otklona kazaljke

MJERENJE UNUTARNJEG OTPORA INSTRUMENTA
ZA PROŠIRENJE MJERNIH OPSEGA
Izvori $\sim$ i $---$ struje 230 / 400 V

- R_r .... klizni otpornik $1000\Omega / 0.5A$
- mA.... galvanometar-miliampermetar-nul instrument
- V .... digitalni voltmetar $---$
- A .... digitalni ampermetar

MJERENJE SNAGE VATMETROM U IZRAVNOM SPOJU

Zadatak i upute za izvođenje vježbe...

1. Prema shemi 1 spojiti trošila s vatmetrom, ampermetrom i voltmetrom na regulirani izvor električne energije.
2. Pomoću vatmetra u izravnom spoju izmjeriti snagu koju uzimaju trošila iz izvora električne energije na sljedeći način:
- najprije treba odrediti konstantu vatmetra k_w te očitati otklon kazaljke vatmetra α .
3. Na osnovu izmjerenih vrijednosti izračunati djelatnu snagu trošila, a rezultate provjeriti računski, pomoću struje i napona. Sve izmjerene i računске vrijednosti upisati u tablicu 1.
4. Opisati postupak i redoslijed mjerenja, upotrijebljene instrumente i uređaje, te na osnovu svojih zapažanja i dobivenih rezultata napisati zaključak.

REDNI BROJ MJERENJA	TROŠILO	VRSTA STRUJE	U (V)	I (A)	$P = k_w \cdot \alpha$			PROVJERA:
					k_w (W/dsk)	α (dsk)	P (W)	$P = U \cdot I$ (W)
1.								
2.								
3.								
4.								

$$k_w = \frac{I_{MO} \cdot U_{MO}}{\Sigma \alpha} \quad (1)$$

$$P = k_w \cdot \alpha \quad (2)$$

$$P = U \cdot I \quad (3)$$

Tablica 1. Mjerenje snage vatmetrom u izravnom spoju

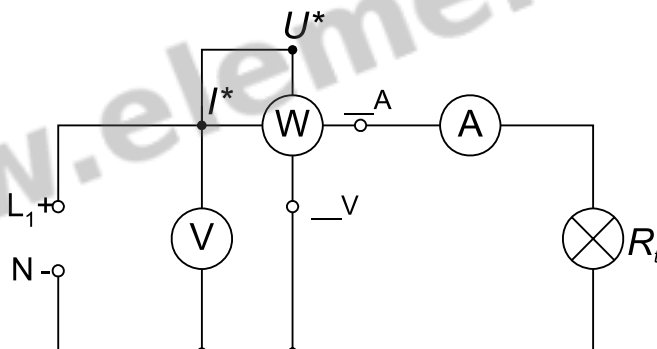
OZNAKE:

Fizikalne veličine koje je potrebno izmjeriti

Fizikalne veličine koje je potrebno izračunati

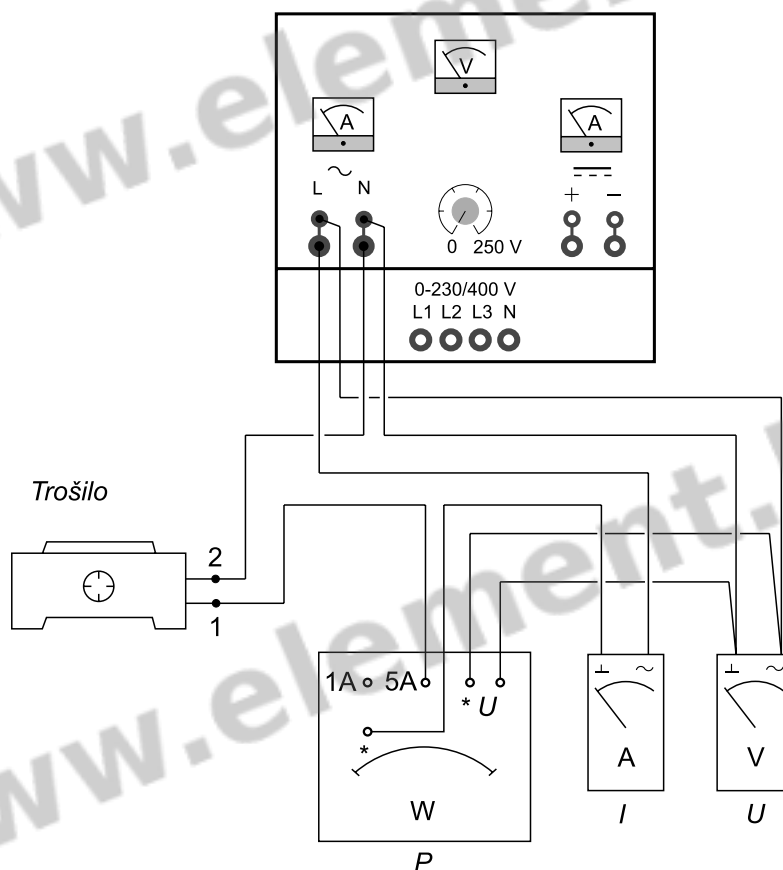
MJERENJE SNAGE VATMETROM U IZRAVNOM SPOJU

Shema 1. Mjerenje snage vatmetrom u izravnom spoju

Napomena uz shemu 1: Mjerenje se može provesti i u istosmjernom i u izmjeničnom strujnom krugu.

VATMETAR U IZRAVNOM SPOJU Izvori $\sim$ i $\equiv$ struje 230 / 400 V

Trošilo ... elektrotoplinska naprava (kuhalo)
 V ..... analogni voltmetar
 A ..... analogni ampermetar
 W ..... analogni vatmetar